

# HISTORISCH GENOOTSCHAP 'ROTTERODAMUM'

## OVERZICHT VAN DE WERKZAAMHEDEN IN 1961

” **M**EN kan niet genoeg prysen den yver en begeerte, die sedert eenigen tyd by de Nederlanders bespeurt en meer aangewakkert is, om na te gaen en te onderzoeken de Oudheden van ons Land en Steden van dien, met de Previlegien, Handvesten, Voorregten en Geregtigheden, die in oude tyden door de Graven van Holland aen deselven syn geschonken geworden: dien yver en begeerte is des te meer roemwaardig in tegenstelling van de sodanigen, welke geen werk maken en versuimen om de constitutie van haer eigen Vaderland en Geboorte Stad te onderzoeken en kundig te worden, maer veel liever sig na vreemde Landen en Koningryken komen te begeven, om deselven te besigtigen en de merkwaardigheden daer van na te speuren. Het was te wenschen, dat sulke fouten in de Nederlanders niet konden bespeurt worden; dat soude dan de opregte Voorstanders en kundige Liefhebbers des te meer aanmoedigen, om haren arbeid te besteden, niet alleen tot het ontdekken van nog onbekende Oudheden en Saken, maer ook om deselven door den Druk gemeen te maken.”

Dit voorwoord van ‘de Drukkers aen den Leeser’, hetwelk gevonden kan worden in de ‘Cronycke, ofte korte waere Beschryvinge der Stad Rotterdam, beschreeven door S. Lois’, werd in de aanvang van dit jaarverslag niet vermeld met het doel de inwoners van onze goede stad en de leden van het Genootschap in het bijzonder, af te houden van het bezoeken van ‘Vreemde Landen en Koningryken’, doch veeleer omdat ook hier wederom blijkt, dat er niets nieuws onder de zon is.

Want ook ons Genootschap ‘kan niet genoeg prysen den yver en de begeerte, die sedert eenigen tyd te bespeuren is en meer en meer aangewakkert, om na te gaen en te onderzoeken de Oudheden van ons Land en Steden van dien’, terwijl ook het streven om het ontdekte ‘door den Druk gemeen te maken’ tot de taak van het Genootschap behoort.

Het beste bewijs van het ‘aenwakkeren’ is wel, dat naast de

noodzaak helaas een aantal leden wegens overlijden en vertrek te moeten afvoeren, een verdere groei van het ledental niet is uitgebleven. Zo stonden op 31 december 1961 ingeschreven 1790 leden en 88 donateurs.

Zoals gebruikelijk vangen wij ons jaarverslag aan met mededelingen betreffende de jaarvergadering van het Genootschap, welke werd gehouden op woensdag 1 maart 1961 des namiddags te 4.30 uur in de Gemeente Bibliotheek. Ter vergadering waren aanwezig 25 leden.

Nadat door de voorzitter de vergadering met een woord van welkom was geopend, werden de notulen van de jaarvergadering van 29 februari 1960 door de secretaris voorgelezen; deze werden ongewijzigd goedgekeurd.

Naar aanleiding van de notulen deelde de voorzitter mede, dat een van de leeuwen van de Vier Leeuwenbrug naar een kazerne in Ede is verhuisd, alwaar een militaire eenheid is ondergebracht, die in Rotterdam heeft gevochten. Tevens werd medegedeeld dat naast de kleine Roterodamum-reeks een aanvang is gemaakt met het doen verschijnen van een reeks boekwerken van groter formaat.

Overeenkomstig de agenda werden vervolgens aan de orde gesteld de jaarverslagen over het jaar 1960 van de secretaris en de penningmeester, alsmede het verslag van de kascommissie. Deze stukken werden voorgelezen en na enige nadere toelichting door de vergadering goedgekeurd. Tot de oude kascommissie werden woorden van dank gesproken voor de in het belang van het Genootschap verrichte werkzaamheden, waarna deze commissie eervol werd gedechargeerd. Tot leden van de kascommissie voor 1961 werden vervolgens benoemd de heren dr. P. H. Brans, C. Hoek en J. E. van der Pot.

Overeenkomstig artikel 9, lid 3 der statuten was aan de beurt af te treden de heer J. Nieuwenhuis, die zich herkiesbaar had gesteld. Bij acclamatie werd de heer Nieuwenhuis door de vergadering herbenoemd. In verband met het feit, dat het bestuurslid de heer J. E. van der Pot de wens te kennen had gegeven tussentijds af te treden, moest in een tweede vacature worden voorzien. De voorzitter gaf uiting aan de gevoelens van grote erkentelijkheid van het Genootschap jegens de heer Van der Pot, die 14 jaar deel heeft uitgemaakt van het bestuur, voor de grote trouw en toewijding, waarmede hij deze taak steeds heeft verricht. In grote

vriendschap kon steeds met de heer Van der Pot worden samengewerkt ter bevordering van het werk van het Genootschap en het bestuur ziet de heer Van der Pot dan ook node gaan, doch meent zijn besluit te moeten eerbiedigen. De heer Van der Pot heeft echter toegezegd zijn werk aan de Historische Kalender nog te willen blijven voortzetten. Nadat de heer Van der Pot de voorzitter dank had gezegd voor zijn vriendelijke woorden, werd door de vergadering bij acclamatie tot bestuurslid gekozen mejuffrouw W. A. H. Crol, conservatrice van de Stichting Atlas van Stolk.

In verband met de zich steeds uitbreidende werkzaamheden van het Genootschap werd de behoefte gevoeld het aantal bestuursleden met twee uit te breiden. Voor de vervulling van deze twee plaatsen werden voorgedragen de heer R. A. D. Renting, de nieuwe archivaris der Gemeente en tevens redacteur van het Rotterdams Jaarboekje en de heer C. J. du Ry van Beest Holle, directeur van het Historisch Museum. Beide benoemingen werden door de vergadering bij acclamatie bekrachtigd. Het bestuur van het Genootschap is thans als volgt samengesteld: mr. W. F. Lichtenauer, voorzitter; dr. F. K. H. Kossmann, vice-voorzitter; mr. J. Dutilh, secretaris; mr. J. A. Lantsheer, penningmeester; mej. W. A. H. Crol, mr. H. C. Hazewinkel, J. Nieuwenhuis, drs. R. A. D. Renting en C. J. du Ry van Beest Holle, leden.

Vervolgens wordt aan de orde gesteld de vaststelling van de jaarlijkse bijdrage van leden en donateurs over 1961. Het bestuur kon voorstellen deze bijdragen ongewijzigd vast te stellen. Door de vergadering werd dienovereenkomstig besloten, zodat voor 1961 een contributie zal gelden voor leden van f 6,— en voor donateurs van f 25,—.

Bij de rondvraag spreekt de heer Brans er zijn voldoening over uit, dat het leden-aantal steeds blijft stijgen en hij bedankt het bestuur voor het vele werk in het belang van het Genootschap verricht. Door verschillende leden worden nog opmerkingen gemaakt, terwijl tevens nogmaals de aandacht wordt gevestigd op het Fonds Historische Uitgaven.

De vergadering wordt vervolgens door de voorzitter gesloten.

De reeks bijeenkomsten in het jaar 1961 werd aangevangen met een bijeenkomst op maandag 9 januari in het Gemeente-Archief, alwaar een bezoek werd gebracht aan de tentoonstelling '80 Jaar

Rotterdam 1860-1940'. Mr. H. C. Hazewinkel hield een korte inleiding tot dit bezoek.

Op woensdag 22 februari 1961 werd dr. R. E. J. Weber, directeur van het Nederlandse Postmuseum te 's-Gravenhage, bereid gevonden voor de leden van ons Genootschap een voordracht te houden over het onderwerp 'De Waarheid over de Postkoets'. Deze voordracht, die plaats vond in de foyer van het Groot-handelsgebouw, werd verlucht met enkele lantaarnplaatjes.

In samenwerking met de Havenvereniging 'Rotterdam' en de K.N.V. 'Onze Vloot', afdeling Rotterdam, werd op 27 februari 1961 in de Groote Schouwburg aan het Zuidplein voor onze leden met hun introducés een reprise gegeven van de feestelijke voorstelling in de Rotterdamse Schouwburg, die op 1 december 1960 werd gehouden ter gelegenheid van het 295-jarig bestaan van het Korps Mariniers. Het programma werd geopend met de ouverture 'Leichte Kavallerie' van Franz von Suppé, waarna de Tamboers en Pijpers van het Korps Mariniers aan bod kwamen. Dit werd weer gevolgd door een presentatie van tafrelen uit de geschiedenis van het Korps. Ter afwisseling was hierna een film te zien van de hedendaagse Mariniers, getiteld: 'Rondom de Grens van Land en Water'. Na de pauze werd een concert ten gehore gebracht door de Marinierskapel der Koninklijke Marine.

Ir. H. P. Meyer, hoofdingenieur Havenbedrijf der Gemeente Rotterdam, was op vrijdag 24 maart 1961 zo welwillend, het bezoek aan de tentoonstelling in het Gemeente-Archief: 'Botlek en Europoort in 1960' in te leiden.

In het Historisch Museum aan de Korte Hoogstraat werd op donderdag 27 april 1961 een bijzondere bijeenkomst gehouden, welke gewijd was aan de Stichting Atlas van Stolk. De heer J. van Stolk, beheerder der Stichting, werd bereid gevonden een korte inleiding te houden over: 'De Geschiedenis van de Atlas van Stolk'. Na deze inleiding werd door mejuffrouw W. A. H. Crol, conservatrice van de Stichting Atlas van Stolk, een toelichting gegeven bij de bijzondere tentoonstelling van bezittingen van de Stichting, die speciaal voor deze bijeenkomst van ons Genootschap werd ingericht.

Over het onderwerp: 'Jonkvrouw Aleyda van Poelgeest: een Middeleeuwse Moordgeschiedenis en haar Gevolgen', werd op vrijdag 19 mei 1961 in de aula van Museum Boymans-van Beu-

ningen door de heer J. G. N. Renaud, wetenschappelijk hoofd-ambtenaar van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort, een voordracht met lichtbeelden gehouden. Eveneens werd het Graafschap Holland ten tijde van Albrecht besproken, terwijl aandacht werd geschonken aan de resultaten van het archeologisch onderzoek.

De traditionele jaarlijkse excursie van het Genootschap – waarvoor ook nu weer grote belangstelling bestond – werd gehouden op zaterdagmiddag 17 juni 1961. Dit jaar was het doel Delft. Om 2 uur werd per autobus vertrokken van het parkeerterrein tegenover de Schouwburg. De aandacht was in het bijzonder gericht op de twee kerken van Delft, de Nieuwe Kerk en de Oude Kerk. De heren C. D. Goudappel en P. J. G. Verburgt, respectievelijk voorzitter en secretaris van de Vereniging Delfia Batavorum, werden bereid gevonden dit bezoek in te leiden. Thee werd gedronken in de Prinsenkelder, waarna nog werden bezichtigd het Prinsenhof Museum en het Oranje-Nassau Museum.

Ten zeerste verheugend was het als spreker op de eerste bijeenkomst van het Genootschap na de grote vacantie onze voorzitter mr. W. F. Lichtenauer te kunnen aankondigen. Door hem werd op vrijdag 27 oktober 1961 in de aula van Museum Boymans-van Beuningen een voordracht gehouden onder de titel: 'Het Bezoek van Napoleon en Marie Louise aan Rotterdam – 25–27 oktober 1811, Verslag van een ooggetuige met profetische gaven'. Een bijzonder groot aantal leden woonde deze belangrijke bijeenkomst bij.

Door prof. dr. W. Glasbergen, hoogleraar-directeur van het Instituut voor Prae- en Protohistorie aan de Universiteit van Amsterdam, werd op vrijdag 24 november 1961 een voordracht gehouden over het onderwerp: 'Neolithische Steurvissers aan de Beneden Maas – 2300–2100 voor Chr.' Deze voordracht werd verlucht met lichtbeelden. De bijeenkomst werd gehouden in een der zalen van het Gebouw 'Atrium', gelegen aan de Karel Doormanstraat.

In samenwerking met de Havenvereniging 'Rotterdam' werd op woensdag 13 december 1961 een bijeenkomst belegd in de Blauwe Zaal, Beursgebouw. Het onderwerp van deze avond was 'Stadsuitbreiding'. Twee sprekers hebben deze avond het woord gevoerd. Naar aanleiding van zijn kortgeleden verschenen boek, getiteld: 'VanPoort tot Poort', belichtte de heer J. Nieuwenhuis, oud hoofd Afdeling Voorlichting & Publiciteit ten Stadhuize, voor de pauze

het historische aspect. Na de pauze werd door ir. C. van Traa, directeur Dienst voor Stadsontwikkeling en Wederopbouw, het heden en de toekomst van Rotterdam besproken.

Met vreugde mag worden geconstateerd, dat de belangstelling voor de bijeenkomsten van het Genootschap blijft groeien. De bovengenoemde bijeenkomsten, waarbij zeer verschillende onderwerpen werden behandeld, werden zonder uitzondering door zeer velen bezocht.

De activiteit van het Genootschap op het gebied der publicaties werd voortgezet en uitgebreid. Voor de kleine Roterodamum-reeks zijn verschillende nieuwe deeltjes in voorbereiding. In het vorig jaarverslag kon reeds melding worden gemaakt van het feit, dat een aanvang is gemaakt met het doen verschijnen van een nieuwe serie historische werken van grotere omvang over de geschiedenis van Rotterdam. Het stemt tot grote voldoening, dat naast het reeds verschenen eerste deel in deze serie, het fotoboek 'Tweemaal Rotterdam 1945-1960', reeds zo spoedig een tweede deel kon verschijnen van de hand van ons bestuurslid, de heer J. Nieuwenhuis, onder de titel: 'Van Poort tot Poort'. Ontwikkelingsgeschiedenis van het Rotterdamse stadsgebied van de Nieuwpoort in de XIV-de tot de Europoort in de XX-ste eeuw. Dit boek rekent af met de populaire voorstelling van de grote stad, die met opgewektheid uit is op de verovering van nieuw gebied. Van de Hollebollen Gijs uit de spotprenten blijft niet veel over. Integendeel, Rotterdam was vaak maar moeilijk mee te krijgen op de weg naar uitbreiding van zijn gebied. Ook het lot van de slachtoffers was niet zo tragisch als vaak is gemeend. Niet zelden en niet ten onrechte werd in 'onderontwikkelde' gebieden van de inlijving bij de stad de oplossing van allerlei problemen verwacht. De auteur behandelt de elkaar opvolgende grens-veranderingen in een historisch onderzoek, waarbij allerlei plaatselijke aspecten worden besproken. Het geheel biedt een boeiend overzicht van de stormachtige ontwikkeling van de stad in de laatste 100 jaar.

Het is gebleken, dat voor deze nieuwe serie grote belangstelling bestaat, ten gevolge waarvan de oplage weldra zal zijn uitgeput. Enkele nieuwe delen voor deze grote serie zijn in voorbereiding en verwacht mag worden, dat binnenkort het verschijnen van een derde deel zal kunnen worden aangekondigd.

In november 1961 werd, zoals langzamerhand traditie is geworden, wederom een circulaire aan de leden van het Genootschap toegezonden, waarin een gedetailleerd overzicht werd gegeven van de over de geschiedenis van onze stad nog verkrijgbare boeken. Ook het Rotterdams Jaarboekje, verschijnende onder auspiciën van het Genootschap, werd aan alle leden toegezonden. Evenals voorgaande jaren, werd hierin, naast de gebruikelijke rubrieken, een aantal voortreffelijke artikelen opgenomen.

Het enkele jaren geleden in het leven geroepen Fonds voor historische uitgaven, waarvoor wederom enkele giften mochten worden ontvangen, is een grote steun gebleken. Met grote erkentelijkheid dient in dit verband melding te worden gemaakt van het feit, dat door de Gemeente Rotterdam is besloten aan dit Fonds een jaarlijkse subsidie te verlenen van f 1.000,—. Deze bijzondere geste is voor het Genootschap een extra aansporing met verdubbelde ijver op de ingeslagen weg voort te gaan.

De werkzaamheden van het Genootschap strekten zich ook dit verslag-jaar uit tot de monumenten in onze stad. Oud Delfshaven stond hierbij op de voorgrond en in dit verband wordt regelmatig contact onderhouden met de Gemeentelijke autoriteiten, van wie bij voortduring veel begrip, steun en medewerking wordt ontvangen.

Op zaterdag 9 december 1961 werd ter afsluiting van de Pierre Bayle Herdenking door het Genootschap aan het bestuur van de Waalse Kerk een gedenkplaat overgedragen, ter herinnering aan de filosoof Pierre Bayle, die lidmaat van deze gemeente is geweest. De plechtige onthulling werd door vele autoriteiten bijgewoond, waaronder Zijne Excellentie de Ambassadeur van Frankrijk en de Burgemeester, mr. G. E. van Walsum.

In het vorig jaarverslag werd reeds melding gemaakt van de zorgelijke toestand, waarin het Hofje van de Kuyl's Fundatie aan de Schiekade zich bevindt. De onderzoeken worden voortgezet, doch helaas bestaat weinig grond tot optimisme.

In verband met het feit, dat het in 1963 350 jaar geleden zal zijn, dat Hugo de Groot tot pensionaris van de stad Rotterdam werd benoemd, heeft zich in onze stad – mede op initiatief en onder leiding van de voorzitter van het Genootschap – een comité gevormd, hetwelk zich ten doel stelt te komen tot het stichten van

een standbeeld van Hugo de Groot, naast een te organiseren passende herdenking. Zowel van de zijde van het Gemeentebestuur als van het Prins Bernhard Fonds en van enkele privé personen en instellingen werd grote sympathie en medewerking ondervonden. De verwachting is gerechtvaardigd, dat dit initiatief t.z.t. met succes zal kunnen worden bekroond. Voorts dient te worden vermeld, dat het bestuur van het Genootschap door de heer C. A. 't Hart, chef Afdeling Kunstzaken der Gemeente, werd geraadpleegd over de mogelijkheid te geraken tot het met een zekere regelmaat doen vervaardigen van penningen, teneinde ook op deze wijze de geschiedenis van Rotterdam te doen vastleggen. Het bestuur van het Genootschap heeft zich gaarne achter dit initiatief geplaatst en in een te dien einde gevormde commissie werd zitting genomen door de voorzitter, mr. W. F. Lichtenauer, en het bestuurslid mr. H. C. Hazewinkel.

De voorbereidende werkzaamheden van de jeugd-commissie van het Genootschap, welke zoals in het vorige jaarverslag vermeld, o.m. zijn gericht op het doen vervaardigen van filmstroken van de geschiedenis van Rotterdam, gingen onverminderd voort. Het verwezenlijken van dit initiatief bleek meer moeilijkheden met zich te brengen dan oorspronkelijk werd verwacht. Gehoopt mag echter worden, dat uiteindelijk een gunstig resultaat zal worden verkregen.

Getracht is in het bovenvermelde in kort bestek een beeld te geven van de wederwaardigheden van het Genootschap. Zo is dan wederom een jaar verstreken en ondanks de onrust der tijden – hoe dikwijls werd deze verzuchting in de achter ons liggende eeuwen niet neergeschreven – gaat het drukke leven van onze stad en daarmee het wellicht ietwat rustiger bestaan van ons Genootschap, voort. Het derde lustrum nadert! Kernegezond en levensvatbaar gaat ons Genootschap deze feestelijke gebeurtenis tegemoet.

MR. J. DUTILH,  
Secretaris.

Rotterdam, 31 december 1961.